

Z DZIAŁALNOŚCI INSTYTUTU EKUMENIZMU I BADAŃ NAD INTEGRACJĄ W ROKU 2009

W kolejnym roku działalności Instytut, jako jednostka strukturalna Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, kontynuował swą działalność dydaktyczno-naukową. Niniejsze opracowanie stanowi prezentację osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych pracowników Instytutu w roku kalendarzowym 2009.

1. Struktura i skład osobowy

W roku sprawozdawczym działalność Instytutu oparta była na pięciu Katedrach: Zasad Ekumenizmu, Teologii Kościołów Wschodnich, Teologii Kościołów Poreformacyjnych, Dialogu Międzyreligijnego, Badań nad Integracją. Pracownikami poszczególnych katedr byli: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła, dyrektor Instytutu i kierownik Katedry Teologii Kościołów Poreformacyjnych; ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej, dziekan Wydziału, wicedyrektor Instytutu i kierownik Katedry Badań nad Integracją (konsultor Rady ds. Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski); ks. dr hab. Rajmund Porada, kierownik Katedry Zasad Ekumenizmu, który na podstawie kolokwium habilitacyjnego w dniu 30.06.2009 r. uzyskał stopień dra habilitowanego; ks. prof. dr hab. Zygfryd Glaeser, kierownik Katedry Teologii Kościołów Wschodnich; ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO, kierownik Katedry Dialogu Międzyreligijnego; ks. dr Norbert Wons, adiunkt Katedry Badań nad Integracją; ks. dr Dariusz Klejnowski-Różycki, współpracownik Instytutu.

W sierpniu 2009 r. posługę biskupa opolskiego zakończył, przechodząc na emeryturę, abp prof. dr hab. Alfons Nossol, Wielki Kanclerz Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, pierwszy dyrektor Instytutu. Jego następcą został bp dr hab. Andrzej Czaja, prof. KUL, do września 2008 r. kierownik Katedry Zasad Ekumenizmu w Instytucie Ekumenizmu i Badań nad Integracją UO. Wydział Teologiczny UO ku czci Abpa Alfonsa Nossola wydał Księgę Pamiętkową: *Arcybiskup Alfons Nossol. 32 lata posługi biskupiej* (red. H. SOBECZKO, Opole 2009), natomiast Instytut wydał zbiór jego artykułów: ALFONS NOSSOL, *Jedność Kościoła i Europy* (red.: P. JASKÓŁA, J. KOBENIA, Opole 2009, ss. 248).

2. Udział pracowników Instytutu w krajowych i zagranicznych sympozjach o tematyce ekumenicznej, międzyreligijnej i integracyjnej

08.01.2009, Opole, Uniwersytet Opolski (Uniwersytet Trzeciego Wieku); ks. prof. dr hab. Zygfryd Glaeser – referat: *Ekumenizm w kontekście przemian Soboru Watykańskiego II*.

1-3.02.2009, Wiedeń (Austria), Konferencja na temat: *Die soziale Spaltung Europas überwinden*; ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła – wykład: *Arbeitsmigrationen als neue Herausforderungen für die Kirchen in Polen*.

06-08.02.2009, Kamień Śląski, Międzynarodowa konferencja zorganizowana przez Fundację Konrada Adenauera nt.: *Aktualne zagadnienia polityczne i społeczne*; ks. prof. dr hab. Zygfryd Glaeser – wprowadzenie: *Europa w dobie kryzysu ekonomicznego i gospodarczego*.

9.03.2009, Warszawa, UKSW; ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO – wykład: *Dialog międzyreligijny*.

11-15.03.2009, Rzym, Międzynarodowa Konferencja w ramach Forum Międzynarodowego Uniwersytetów w Roku św. Pawła *Vangelo, cultura e culture*; ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej – udział.

28.04.2009, Poznań, Wydział Teologiczny UAM, międzynarodowe sympozjum nt.: *Wokół posługi Piotrowej*; ks. dr Rajmund Porada – wykład: *Posługa Piotra i papieżstwo – czy nadal muszą dzielić Kościoły? Perspektywa ekumeniczna*.

03-05.05.2009, Kamień Śląski, Konferencja zorganizowana przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej w Gliwicach nt.: *Górny Śląsk – region wielu szans dla ludzi młodych*; ks. prof. dr hab. Zygfryd Glaeser – wprowadzenie: *Warto się kształcić! Warto nie wyjeżdżać ze Śląska*.

6.05.2009, Warszawa, Centrum Formacji Misyjnej; ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO – wykład: *Sekty i nowe ruchy religijne*.

11-12.05.2009, Odessa, Międzynarodowa konferencja zorganizowana przez Grupę Roboczą realizującą projekt „Pojednanie w Europie Środkowo-Wschodniej” nt.: *Zadania Kościołów w nowoczesnych społeczeństwach*; ks. prof. dr hab. Zygfryd Glaeser – współorganizacja, przewodniczenie sesji oraz referat: *Kościoły i wspólnoty chrześcijańskie wobec współczesnych zagrożeń moralnych*.

11-18.05.2009, Pekin, Międzynarodowa Konferencja w ramach współpracy z Uniwersytechem Technicznym w Pekinie: *University in the process of globalization*; ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej – udział

19-21.05.2009, Kamień Śląski, Konferencja zorganizowana przez Wydział Prawa i Administracji UO nt.: *Od tymczasowości do stabilizacji. Zmiany w Polskim prawie wyznaniowym na przestrzeni lat 1989-2009*; ks. prof. dr hab. Zygfryd Glaeser – wprowadzenie: *Prezentacja Centrum Kultury i Nauki WT UO w Kamieniu Śląskim*.

20.05.2009, Katowice, Uniwersytet Śląski, konferencja naukowa nt. *W poszukiwaniu tożsamości i celowości teologii religii*; ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO – udział.

21.05.2009, Gliwice; ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO – wykład: *Misje i dialog międzyreligijny w nauczaniu Jana Pawła II*.

29.05.2009, Lublin, KUL, Konferencja na temat: *Boży Duch i ludzka dusza*; ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła – wykład: *Boży Duch i ludzka dusza w myśli teologicznej*.

2.06.2009, Katowice, Uniwersytet Śląski, sesja nt. teologii afrykańskiej; ks. dr hab. Józef Urban, prof. UO – referat: *Geneza teologii afrykańskiej*.

23-25.09.2009, Odessa, Międzynarodowa konferencja zorganizowana przez Grupę Roboczą realizującą projekt „Pojednanie w Europie Środkowo-Wschodniej” nt.: *Kościoły wobec sytuacji kryzysu*; ks. prof. dr hab. Zygfryd Glaeser – współorganizacja, przewodniczenie sesji oraz referat: *Von gemeinsamen Interessen zur Gemeinschaft des Geistes. Kirchen im Angesicht der gesellschaftlichen Krise*.

7-14.10.2009, Kreta (Grecja), Konferencja Komisji „Wiara i Ustrój” Światowej Rady Kościołów na temat: *The Nature and Mission of the Church*; ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła – komunikat: *Recepcja projektu dokumentu „The Nature and Mission of the Church” w Polsce*.

14.10.2009, Warszawa, Chrześcijańska Akademia Teologiczna, międzynarodowa konferencja teologiczna nt.: *Kalwinizm i korzenie współczesnej Europy*; ks. dr hab. Rajmund Porada – wykład: *Związek usprawiedliwienia i uświęcenia w myśli Jana Kalwina – perspektywa katolicka*.

14-17.10.2009, Kamień Śląski, XIII sesja Polsko-Słowackiej Komisji Nauk Humanistycznych nt.: *Między kulturą ludową a masową. Historia, teraźniejszość i perspektywy badań*; ks. prof. dr hab. Zygfryd Glaeser – komunikat: *Kulturotwórcze inicjatywy Centrum Kultury i Nauki WT UO w Kamieniu Śląskim*.

4-5.11.2009 – Opole i Katowice, Konferencja na temat: *Teologia Jana Kalwina w perspektywie ekumenicznej*; ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła – wykład: *Predestynacja – kontrowersyjna idea Kalwina*.

14-15.11.2009, Kraków, Europejskie Spotkanie dziekanów Wydziałów Teologicznych; ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej – wykład: *Program studiów licencjackich teologii*.

16.11.2009, Kraków, Międzywydziałowy Instytut Ekumenii i Dialogu UPJPII, Sesja międzyreligijna nt.: *Wielość religii – jedność prawdy*; ks. dr hab. Rajmund Porada – wykład: *Jedność w różnorodności prawd? Prawda w kontekście dialogu ekumenicznego*.

16-17.11.2009 – Opole, Międzynarodowa konferencja PAN na temat: *Tożsamość teologii*; ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła – referat: *Problem wyznaniowej tożsamości na przykładzie relacji katolicko-ewangelickich*; ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej – udział.

19-21.11.2009, Warszawa, Międzynarodowa konferencja zorganizowana przez Grupę Roboczą realizującą projekt „Pojednanie w Europie Środkowo-Wschodniej” nt.: *Perspektywy procesów integracyjnych w Europie*; ks. prof. dr hab. Zygfryd Glaeser – współorganizacja, przewodniczenie sesji oraz referat: *Nowe wyzwania w procesie pojednania z Ukrainą i Białorusią*.

23-25.11.2009, Budapeszt, Międzynarodowa Konferencja z HAC (Węgierska Komisja Akredytacyjna): *Wyższe uczelnie wobec procesu bolońskiego*; ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej – udział.

02.12.2009, Warszawa, Ogólnopolski Zjazd Referentów ds. Ekumenizmu; ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła – udział; Sesja Rady ds. Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski; ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej – udział.

18-19.12.2009, Warszawa, Uniwersytet Warszawski – Instytut Badań Interdyscyplinarnych „Artes Liberales”, spotkanie Komisji do Badań nad Reformacją w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej; ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła – referat: *Perspektywiczny wymiar teologii Jana Kalwina*.

3. Ekumeniczne sympozja i sesje naukowe zorganizowane przez Instytut

20.01.2009, Opole – Wydział Teologiczny UO, seminarium otwarte z okazji Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan nt.: *Św. Paweł a jedność Kościoła*. Dyskusja panelowa z udziałem: ks. prof. Janusz Czerski, ks. prof. Tadeusz Dola i ks. prof. Piotr Jaskóła. Każdy z uczestników przedstawił problematykę jedności Kościoła w ujęciu św. Pawła z różnych perspektyw badawczych: biblijnej, teologiczno-fundamentalnej i dogmatyczno-ekumenicznej; ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła, ks. dr Rajmund Porada – organizacja.

Październik-maj 2008/2009, Opole – Opolskie Spotkania Biblijne w ramach Roku św. Pawła; ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej – organizacja i prowadzenie

4-5.11.2009, Opole i Katowice – międzynarodowa konferencja nt.: *Myśl Jana Kalwina w perspektywie ekumenicznej*, zorganizowane przez Instytut Ekumenizmu i Badań nad Integracją WT UO, Zakład Teologii Ekumenicznej WT UŚ, przy współpracy Konsystorza Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w Polsce.

Od października 2009 – studia podyplomowe: *Pokojowe rozwiązywanie konfliktów* (prowadzone w ramach Katedry Jean Monnet – grant Komisji Europejskiej w ramach programu *Jean Monnet Action*); ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej – organizacja i prowadzenie.

17-18.11.2009 – Opole, Konferencja PAN na temat: *Tożsamość teologii*; ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła, ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej – udział w organizacji.

4. Promocja kadry naukowej z udziałem pracowników Instytutu

a) rozprawy doktorskie

- O. KOVTUN, *Pneumatologiczny aspekt przeobóstwienia według nauczania św. Serafina z Sarowa. Studium antropologiczno-dogmatyczne*, Lublin 2009, 275 s. (+ 17 s. ilustracji), mpsKUL; recenzent: ks. prof. dr hab. Zygfryd Glaeser.
- W. MEDWID, *Usprawiedliwienie w nauczaniu Soboru Trydenckiego oraz we Wspólnej deklaracji w sprawie nauki o usprawiedliwieniu*, Kraków 2009, 305 s. (+ Aneks, s. 306-312), mpsPAT; recenzent: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła.
- M. PIESIUR, *Misyjne dzieło Kościoła katowickiego w świetle dokumentów papieskich od Maximum illud do Redemptoris missio*, Kraków 2008, 225 s. mpsPAT; recenzent ks. dr hab. J. Urban, prof. UO.
- M. RZĘPCZYK, *Zbawcze znaczenie wydarzeń z życia Jezusa na podstawie katechez Jana Pawła II*, Opole 2009 r., 223 s. mpsWTUO; recenzent: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła.
- K. TEMPCZYK, *Teologia Kościoła Katolickiego Mariawitów w perspektywie ekumenicznej*, Warszawa 2009, 408 s. mpsUKSW; recenzent: ks. prof. dr hab. Zygfryd Glaeser.
- K.K. WALKOWIAK, *Ekumeniczny wymiar nowej ewangelizacji w nauczaniu Kościoła i jego percepcja w Stowarzyszeniu Życia Apostolskiego „Koinonia św. Pawła”*, Kraków 2009, 342 s. mpsPAT; recenzent: ks. prof. dr hab. Zygfryd Glaeser.

b) prace magisterskie

- I. BIHUN, *Potrzeba profilaktyki pozytywnej we współczesnej rodzinie. Studium społeczno-kulturowe na podstawie badań młodzieży szkolnej w latach 2008-2009*; Opole 2009 mpsUO; promotor: ks. prof. dr hab. Stanisław Rabej.
- J. DUCZEK, *Psychomanipulacja jako główny czynnik działalności sekt*, Opole 2009 mpsUO; promotor: ks. dr hab. J. Urban, prof. UO.
- D. GOJNY, *Wizja rozwoju człowieka na podstawie twórczości Ericha Fromma*, Opole 2009 mpsUO; promotor: ks. dr hab. Rajmund Porada.
- A. GROMADA, *Maryja Matką Boga i Matką Człowieka w nauczaniu Jana Pawła II. Studium dogmatyczno-teologiczne w oparciu o „Katechezy Maryjne”*, Opole 2009 mpsUO; promotor: ks. prof. dr hab. Stanisław Rabej.
- A. JUŚKO, *Jan Paweł II obrońcą ludzkiego życia. Studium społeczno-antropologiczne na podstawie encykliki „Evangelium vitae”*, Opole 2009 mpsUO; promotor: ks. prof. dr hab. Stanisław Rabej.
- Ł. KCIUK, *Ewolucja ustawy o ochronie życia ludzkiego w prawodawstwie polskim (1956-2005)*, Opole 2009 mpsUO; promotor: ks. prof. Stanisław Rabej.
- M. KŁAKULAK, *Znaczenie rodziny w „Jan Paweł II o małżeństwie i rodzinie”*, Opole 2009 mpsUO; promotor: ks. dr hab. Rajmund Porada.
- E. KŁOSOWSKA, *Proponowane treści w wybranych podręcznikach „Wychowanie do życia w rodzinie” do nauki w klasach gimnazjalnych (I-III)*, Opole 2009 mpsUO; promotor: ks. prof. dr hab. Stanisław Rabej.

- E. KOTARSKA, *Małżeństwo i rodzina w świetle „Familiaris consortio” Studium z nauk o rodzinie*, Opole 2009 mps UO; promotor: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła.
- M. KWAŚNA, *Sakrament małżeństwa w Katechizmie Kościoła Katolickiego i Katolickim katechizmie dorosłych. Studium porównawcze*, Opole 2009 mpsUO; promotor: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła.
- K. MATUSZNY, *Religijno-teologiczne aspekty rozumienia cierpienia w Liście Apostolskim „Salvifici doloris” Jana Pawła II*, Opole 2009 mpsUO; promotor: ks. prof. dr hab. Piotr Jaskóła.
- L. RESIAK, *Służba kaznodziejska oraz jej organizacja w ujęciu Świadków Jehowy*, Opole 2009 mpsUO; promotor: ks. dr hab. J. Urban, prof. UO.
- J. RUDAWA, *Model rodziny w Koraniu. Studium teologiczno-społeczne*, Opole 2009 mpsUO; promotor: ks. prof. dr hab. Stanisław Rabiej.
- R. WALICKI, *Sakramentalność małżeństwa w piśmie „Małżeństwo i kapłaństwo” Alfonsa Skowronka*, Opole 2009 mpsUO; promotor: ks. dr hab. Rajmund Porada.
- A. ZŁOCZOWSKA, *Główne nurty nauczania Jana Pawła II w dialogu z Żydami i judaizmem*, Opole 2009 mpsUO; promotor: ks. dr hab. J. Urban, prof. UO.

5. Ekumenizm duchowy

W ramach przygotowań do Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan abp A. Nossol tradycyjnie już skierował w styczniu 2009 r. do wiernych diecezji opolskiej list pasterski poświęcony problematyce ekumenicznej i zachęcający do modlitwy w intencji jedności chrześcijan.

22.01.2009 r. w opolskim kościele pw. św. Piotra i Pawła w godz. 10.00-18.00 miała miejsce ekumeniczna „Adoracja Słowa Bożego”, polegająca na ciągłej lekturze listów św. Pawła. Wśród lektorów znaleźli się przedstawiciele różnych grup społecznych i zawodowych, a więc władzy miejskiej i samorządowej Opola i województwa, opolskich uczelni wyższych wraz z ich rektorami, duchowieństwa katolickiego i ewangelickiego, nauczycieli, uczniów i studentów.

W pierwszą niedzielę Adwentu, tj. 29 listopada 2009 r., w kościele seminaryjno-akademickim pw. św. Jadwigi Śląskiej w Opolu odbyła się XIII Ekumeniczna Modlitwa Młodych. Myślą przewodnią były słowa: „Bądźcie moimi świadkami” Modlitwie przewodniczył biskup opolski bp Andrzej Czaja, który wygłosił do zgromadzonych homilię. Obecni byli duchowni Kościoła rzymskokatolickiego i Kościoła luterańskiego, klerycy Wyższego Seminarium Duchownego w Opolu oraz licznie zgromadzona młodzież (ok. 800 osób) z obu Kościołów.

6. Wykaz publikacji pracowników Instytutu

ZYGFRYD GLAESER

[..], *Rozumienie ustroju Kościoła w kontekście dokumentów dialogu prawosławno-starokatolickiego*, w: *Miniatury ekumeniczne. Księga pamiątkowa na stulecie urodzin siostry Joanny Lossow (1908-2005)*, red. M.K. ROTTENBERG, Warszawa 2009, 254-266.

[..], *Między ortodoksją a heterodoksją. Problem ekskomunikowania księdza Jana Dzierżona i droga jego powrotu do wspólnoty Kościoła*, w: *Ksiądz Jan Dzierżon. W stulecie śmierci*, red. M. LUBINA, Katowice 2009, 11-24.

[Rec.] TADEUSZ KALUŻNY, *Nowy sobór ogólnoprawosławny. Natura, historia przygotowań, tematyka*, Kraków 2008, PPT 15 (2009)1-2.

[Rec.] PRZEMYSŁAW KANTYKA, *Ku wspólnemu rozumieniu Kościoła. Eklezjologia dialogu katolicko-metodystycznego*, Lublin 2008, PPT 15 (2009)1-2.

PIOTR JASKÓŁA

„Studia Oecumenica” 9 (2009), red. [...], Opole 2009, ss. 270.

W nurcie myśli Jana Kalwina, red.: J. BUDNIAK, [...], R. PORADA, Opole 2009, ss. 208.

ALFONS NOSSOL, *Jedność Kościoła i Europy*, red.: [...], J. KOBIEŃA, Opole 2009, ss. 248.

[...], *Arbeitsmigrationen als neue Herausforderungen für die Kirchen in Polen*, w: *Jahrbuch – Gerechtigkeit IV*, Oberursel 2009, 147-153.

[...], *Działalność ekumeniczna*, w: *Arcybiskup Alfons Nossol. 32 lata posługi biskupiej*, red. H. SOBECZKO, Opole 2009, 53-60.

[...], *Spowiedź w ujęciu Kalwina*, w: *Wezwani do nawrócenia. Z teologii pokuty i pojednania. Księga Pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Helmutowi Janowi Sobeczce z okazji 70. rocznicy urodzin i 45-lecia pracy naukowo-dydaktycznej*, red.: E. MATEJA, R. PIERSKAŁA, Opole 2009.

[...], *Jana Kalwina tęsknota za eschatologiczną doskonałością*, w: *In Persona Christi. Księga na 80-lecie Księdza Profesora Czesława S. Bartnika*, red. K. GÓZDŹ, Lublin 2009, 709-718.

[...], *Predestynacja – kontrowersyjna idea Kalwina*, w: *W nurcie myśli Jana Kalwina*, red.: J. BUDNIAK, P. JASKÓŁA, R. PORADA, Opole 2009, 37-47.

[...], *Jedność Kościoła w świetle Nowego Testamentu*, „Studia Oecumenica” 9 (2009), 47-57.

[...], *Ekumenizm – prawda w teorii i życiu*, RT KUL 2009, z. 7, (w druku).

[...], *Boży Duch i ludzka dusza w myśli teologicznej*, w: „Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Polskiego” 29(2009), (w druku).

[...], *Perspektywiczny wymiar teologii Jana Kalwina*, Uniwersytet Warszawski (w druku).

[...], *Rozczarowani ekumenią?*, w: „Gość Niedzielny” 86(2009)3, 22-23.

[...], *Słowo wstępne*, w: A. NOSSOL, *Jedność Kościoła i Europy*, red.: P. JASKÓŁA, J. KOBIEŃA, Opole 2009, 5-6.

[...], *Vorwort*, w: A. NOSSOL, *Jedność Kościoła i Europy*, red.: P. JASKÓŁA, J. KOBIEŃA, Opole 2009, 7-8.

[...], *Konferencje na temat: Jedność ludzkości, jedność chrześcijan, jedność Kościoła*, w: *Radio Plus*, audycja *Słowo i życie* od 18-25.01.2009.

[...], *Reforma czy protestantyzacja? Uwagi do liturgii Malankareskiego Syryjskiego Kościoła Mar Thoma – streszczenie: J. MADEY, Reform oder Protestantisierung? Einige Anmerkungen zur Liturgie der Malankara Mar Thoma Syrian Church*, „Studia Oecumenica” 9 (2009),-.....

[...], *Powołani, by być jednym Kościołem – streszczenie: Maria Ko Ha Fong, Berufen, die eine Kirche zu sein. Ein katholischer Beitrag aus Asien*, „Studia Oecumenica” 9 (2009), 45-46.

[Rec.] CESAR MAWANZI NDOMBE, *Das symbolische Denken als Schlüssel zum Verständnis der negro-afrikanischen (Bantu-) Weltanschauung*, Frankfurt am Main 2008, „Studia Oecumenica” 9 (2009), 228-229.

[Rec.] JOHANNES OELDEMANN, *Einheit der Christen – Wunsch oder Wirklichkeit? Kleine Einführung in die Ökumene*, Regensburg 2009, „Studia Oecumenica” 9 (2009), 230-231.

[Rec.] FRANCISZEK KAMPKA (RED.), *Współczesne oblicza religii*, Warszawa 2008, „Studia Oecumenica” 9 (2009), 241-243.

[Rec.] WIESŁAWA DĄBROWSKA-MACURA, *Wspólnota – Klucz do jedności. Kościół jako koinonia według dokumentów końcowych z dialogu katolicko-zielonoświątkowego*, Świdnica 2008, „Przeгляд Piśmiennictwa Teologicznego” 15 (2009) 1-2, (w druku).

RAJMUND PORADA

„Studia Oecumenica” 9 (2009), sekr. [...], Opole 2009, ss. 270.

W nurcie myśli Jana Kalwina, red.: J. BUDNIAK, P. JASKÓŁA, [...], Opole 2009, ss. 208.

[...], *Posługa Piotra i papieństwo – czy nadal muszą dzielić Kościoły? Perspektywa ekumeniczna*, w: *Wokół posługi Piotrowej*, red. A. KLUPCZYŃSKI, Poznań 2009 (w druku).

[...], *Związek usprawiedliwienia i uświęcenia w myśli Jana Kalwina – perspektywa katolicka*, „Rocznik Teologiczny ChAT” (2009), (w druku).

[...], *Jedność w różnorodności prawd? Prawda w kontekście dialogu ekumenicznego*, w: *Wielość religii – jedność prawdy*, red. Ł. KAMYKOWSKI, Kraków (w druku).

Ekumeniczne nowości wydawnicze, oprac.: A. ANDERWALD, [...], „Studia Oecumenica” 9 (2009), 245-256.

[...], *Z działalności Instytutu Ekumenizmu i Badań nad Integracją w roku 2009*, „Studia Oecumenica” 9 (2009), 257-263.

STANISŁAW RABIEJ

[...], *Chemins de réconciliation en Europe*, Colloquia Theologica 12, red. [...], Opole 2009 (w druku).

[...], *Quo vadis Kościołe powszechny*, w: M. WORBS (red.), *W nurcie myśli Pawłowej*, Sympozyja 75, Opole 2009, ss. 115-121.

[...], *Jerzy Turowicz – a prophet of hope (1912-1999)*. w: I. P. ATTILA (red.), *A reménység Próféfái. Közép-és kelet-európai hitvallók, vértanúk a XX. században*. „Studia Pons Strigoniensis” nr 11, Piliscsaba-Esztergom 2009, s. 144-149.

[...], *Teologia Europy*, w: K. GÓZDZ (red.), *In Persona Christi. Księga na 80-lecie Księdza Profesora Czesława S. Bartnika*, t. 2, Lublin 2009, s. 663-670.

[...], *Posługa pojednania – Budowniczy mostów*, w: *Arcybiskup Alfons Nossol. 32 lata posługi biskupiej*, red. H. SOBECZKO, Opole 2009, s. 61-66.

[...], *W drodze między Brukselą a Pekinem*, STHSO (w druku)

[...], *Jean Monnet – Obywatel Zjednoczonej Europy*, „Studia Oecumenica” 9 (2009), 5-12.

[...], *Russie-Pologne: chemin de réconciliation*, w: *Chemins de réconciliation en Europe*, Colloquia Theologica 12, Opole 2009 (w druku).

[...], *Filar mostu*, „Gość Niedzielny – Dodatek Opolski” 35 (2009), s. VII-IX.

JÓZEF URBAN

[...], *Geneza teologii afrykańskiej*, oddane do druku na Wydział Teologii UŚ.